

คำวินิจฉัยของ นายอุระ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๕/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) กรณีร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

นายจอน อึ้งภากรณ์ สมาชิกวุฒิสภากับคณะรวม ๗๗ คน ได้ยื่นหนังสือต่อประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕ และเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๕ อ้างเหตุผลว่าร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ กำหนดให้การทำเหมืองใต้ดินผ่านใต้ดินของที่ดินใดที่มีไซท์ที่วาง หากอยู่ในระดับความลึกจากผิวดินไม่เกินหนึ่งร้อยเมตร ผู้ยื่นคำขอประทานบัตรต้องแสดงหลักฐาน ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า ผู้ขอจะมีสิทธิทำเหมืองแร่ในเขตที่ดินนั้นได้ ซึ่งหมายความว่า การทำเหมือง ใต้ดินของที่ดินที่บุคคลใดมีกรรมสิทธิ์ หรือมีสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินที่อยู่ในระดับ ความลึกจากผิวดินเกินหนึ่งร้อยเมตรสามารถกระทำโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินและ ไม่จำเป็นต้องชดใช้แก่เจ้าของที่ดินเป็นการยกเลิกแดนแห่งกรรมสิทธิ์ อันเป็นสาระสำคัญแห่งสิทธิ ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อยกเว้นให้จำกัดสิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง ดังนั้น การจำกัดสิทธิในทรัพย์สินหรือสิทธิในที่ดินตามร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘

สำหรับร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ ระบุให้รายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ใต้ดิน จะต้องได้รับความเห็นชอบตามกฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมก่อน ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมดังกล่าวย่อมหมายความว่าพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ได้กำหนดให้รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมผ่านหน่วยงานต่าง ตามมาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๕๙ กล่าวคือคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สำนักงาน นโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการผู้ชำนาญการ ซึ่งแล้วแต่ว่าเป็นโครงการประเภทใด แล้วแต่กรณี แต่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง ได้บัญญัติว่า “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิด

LIRT

ผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว...” ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ หน่วยงานต่างๆ ไม่มีองค์ประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัติแร่ ฯ มาตรา ๘๘/๗ ยังระบุอีกว่าการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียจะเริ่มต้นขึ้นภายหลังจากการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ได้ดินเสร็จสิ้นแล้ว แต่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖ ได้กำหนดให้บุคคลโดยทั่วไปและบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน จึงเห็นได้ว่ารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ได้ดินขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๗ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖

ประธานวุฒิสภาพิจารณาแล้ว เห็นว่า กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ จึงได้ส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภามาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยและขอให้วินิจฉัยดังนี้

๑. บทบัญญัติมาตรา ๘๘/๗ ของร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

๒. บทบัญญัติมาตรา ๘๘/๗ ของร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีข้อความขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องชี้แจง

คณะรัฐมนตรีชี้แจงว่ากรณีตามมาตรา ๘๘/๗ ของร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

เป็นการยกเลิกแดนแห่งกรรมสิทธิ์ของเจ้าของที่ดิน อันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ที่บัญญัติให้รัฐมีอำนาจตราบทบัญญัติแห่งกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้เท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นหรือไม่นั้น เห็นว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๕ ได้บัญญัติว่า แดนแห่งกรรมสิทธิ์ที่ดินนั้นจะครอบคลุมทั้งส่วนที่อยู่เหนือพื้นดินและส่วนใต้พื้นดินด้วยแต่ต้องอยู่ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติของกฎหมาย โดยนัยนี้ แดนแห่งกรรมสิทธิ์จึงอาจถูกจำกัดขอบเขตได้โดยหลักแดนแห่งกรรมสิทธิ์เหนือและใต้พื้นดินนั้น มีขอบเขตจำกัดเท่าที่เจ้าของที่ดิน อาจทำการปลูกสร้างหรือแสวงหาประโยชน์ได้ตามความสามารถพอจะแยกพิจารณาได้ ดังนี้

๑. ตามปกติแดนแห่งกรรมสิทธิ์ในส่วนที่มนุษย์สามารถใช้ได้ตามปกตินั้นกฎหมายที่ออกจำกัดการใช้แดนแห่งกรรมสิทธิ์ในส่วนนี้จะต้องกำหนดให้حدใช้ค่าทดแทนสำหรับการที่เจ้าของที่ดินต้องถูกจำกัดแดนกรรมสิทธิ์ในส่วนนี้ด้วย กฎหมายที่จำกัดการใช้แดนแห่งกรรมสิทธิ์ในส่วนนี้ได้แก่กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดทำระบบสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ และพระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นต้น

๒. แดนแห่งกรรมสิทธิ์ส่วนที่เกินจากความสามารถตามปกติที่มนุษย์จะใช้ได้นั้น กฎหมายที่ออกมาจำกัดการใช้สิทธิในแดนแห่งกรรมสิทธิ์ดังกล่าวไม่ต้องมีบทบัญญัติกำหนดค่าทดแทนแต่อย่างใด กฎหมายเช่นนี้ได้แก่ พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่งมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ห้ามมิให้ผู้ใดนำอากาศยานทำการบิน เว้นแต่อากาศยานนั้นจะมีใบสำคัญการจดทะเบียน ผลจากบทบัญญัติของรัฐจึงมีอำนาจอนุญาตให้ผู้มีอากาศยานสามารถนำอากาศยานที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วบินเหนือแดนกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่นได้ ซึ่งในทางปฏิบัติก็ได้มีการนำอากาศยานที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วบินเหนือแดนแห่งกรรมสิทธิ์ของบุคคลในระดับที่ไม่เป็นการรบกวนการใช้สิทธิตามปกติของเจ้าของแดนกรรมสิทธิ์

การทำเหมืองได้ดินตามร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ได้กำหนดมาตรการพิเศษ โดยให้ผู้รับประทานบัตรทำเหมืองได้ดินต้องทำเหมืองได้ดินในระดับความลึกที่ปลอดภัย โดยคำนึงโครงสร้างทางธรณีวิทยาของพื้นดินของบริเวณที่จะทำเหมืองได้ดิน (ร่างมาตรา ๘๘/๒) การก่อสร้างบนพื้นดินเหนือเขตเหมืองได้ดินจึงไม่กระทบต่อการทำเหมืองได้ดินแต่อย่างใด การทำเหมืองได้ดินที่ระดับความลึกเกินหนึ่งร้อยเมตรเป็นระดับความลึกที่พ้นจากความสามารถในการใช้ประโยชน์ตามปกติของเจ้าของแดนแห่งกรรมสิทธิ์ จึงไม่เป็นการยกเลิกแดนแห่งกรรมสิทธิ์ แต่เป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลที่จำเป็น และไม่กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ให้การรับรองคุ้มครองไว้ ร่างกฎหมายนี้เป็นการกำหนดกรอบของการประกอบการทำเหมืองแร่ได้ดินให้ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายที่ให้สิทธิไว้เท่านั้น และการประะอาชีวดังกล่าวเป็นการผลิตทรัพยากรแร่ภายใต้กรอบของพระราชบัญญัติแร่ซึ่งยังคงเป็นไปตามหลักแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘/๓ กำหนดหลักเกณฑ์ภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญ โดยคำนึงถึงหลักความสาคใช้สอยของประชาชนบนผิวดินอย่างปกติ กำหนดให้การทำเหมืองได้ดินจากผิวดินลงไป ๑๐๐ เมตร ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน หรือผู้มีสิทธิครอบครองตามกฎหมาย ถ้าหากเกินกว่า ๑๐๐ เมตร ซึ่งเป็นความลึกที่เกินกว่าการใช้สอยปกติ เป็นความลึกที่ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินบนผิวดิน ซึ่งเป็นบทบัญญัติจำกัดแดนกรรมสิทธิ์ลักษณะเดียวกับกฎหมาย

LIRT

เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดหาพลังงานเพื่อกิจการขนส่งมวลชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดการสร้างรถไฟฟ้าใต้ดินเกินกว่า ๑๐๐ เมตร ไม่ต้องจ่ายค่าทดแทนภาระในอสังหาริมทรัพย์ เพราะถือว่าไม่ทำให้การใช้สอยอสังหาริมทรัพย์นั้นต้องลดน้อยลง พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้กำหนดการขุดดินลึกเกินกว่า ๓ เมตร ต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือตามพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้กำหนดให้การเจาะหรือใช้น้ำบาดาลเกินกว่าความลึกที่กฎหมายกำหนดต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

ร่างพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ เป็นบทบัญญัติจำกัดขอบเขตของ แคนกรรมสิทธิในส่วนที่เกินจากความสามารถตามปกติที่มนุษย์จะใช้ได้ เป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินซึ่งรัฐธรรมนูญ ให้การรับรองคุ้มครองตามมาตรา ๕๕ จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

ประเด็นที่สอง ร่างพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ ที่บัญญัติว่า “เมื่อรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแล้ว ให้รัฐมนตรีประมวลข้อมูลต่อไปนี้เข้าสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ...” เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ หรือไม่นั้นตามมาตรา ๕๖ วรรคสอง บัญญัติให้การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมต้องให้ผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบก่อนการดำเนินการดังกล่าว แต่การพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นการพิจารณาโดยคณะกรรมการ ผู้ชำนาญการ ซึ่งไม่มีผู้แทนองค์การเอกชนหรือผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาร่วมอยู่ด้วย ข้อนี้เห็นว่าตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ การให้ความเห็นของผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมประกอบการศึกษาและประเมินผลกระทบของโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้นต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกฎหมายที่จะกำหนดเกี่ยวกับเรื่องนี้ จะกำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการให้ความเห็นของผู้แทนองค์การเอกชนและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าว ส่วนร่างพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... นี้ เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทำเหมืองใต้ดิน และร่างพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ ได้กำหนดกระบวนการให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้เสียได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕๖ และในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองได้
 ยังต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยคณะกรรมการดังกล่าวต้องประกอบด้วย
 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจำนวน ๘ คน และในจำนวนนี้จะต้องมีผู้แทนจากภาคเอกชน
 ร่วมอยู่ด้วยไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ผู้ทรงคุณวุฒิต้องเป็นผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงานและประสบการณ์
 ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริม
 และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๔๘ แม้จะยังไม่ได้อ
 ความเห็นขององค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนสภา
 อุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมประกอบการพิจารณาก่อนมีการดำเนินการโครงการ ฯ ก็สาม
 ใช้บทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติแร่ ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ ได้ ซึ่งสามารถปรับ
 แก้ไขรายงานการวิเคราะห์ ฯ ดังกล่าวให้เหมาะสมได้ จึงไม่มีกรณีที่เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา
 วรรคสอง

ประเด็นที่สาม ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๗ ที่ได้บัญญัติ
 กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียภายหลังจากรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
 ได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแล้ว เป็นการขัด
 รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๖ และมาตรา ๕๖ หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๖ ได้บัญญัติให้บุคคลซึ่งรวม
 เป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีสิทธิจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 อย่างสมดุลและยั่งยืน และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ ได้บัญญัติให้สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วม
 และชุมชนในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมย่อมได้รับความคุ้มครอง ข้อนี้เห็นว่า ประชาชนในท้อง
 ที่มีแหล่งแร่หรือดูแลรักษาทรัพยากรในท้องถิ่นสมควรที่จะมีเอกภาพในการตัดสินใจว่าจะให้มีการพ
 แหล่งแร่ในท้องถิ่นของตนให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติในส่วนของกรอนุรักษ์ หรือการใช้ประโยชน์
 ด้านใดอันดับแรก ซึ่งจะหมายถึงการแสดงออกถึงการมีสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในท้องถิ่น
 รวมถึงการให้สิทธิคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นตนด้วย ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่
 พ.ศ. .... จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในท้อง
 ของการทำเหมืองแร่ได้ดินตลอดจนการให้ข้อคิดเห็นในการตัดสินใจของภาครัฐเพื่อการอนุญาต
 การทำเหมืองแร่ ตลอดจนการคุ้มครองรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไว้แล้ว ซึ่งกระบวนการดังกล่าว
 สามารถกำหนดรายละเอียดขั้นต้นได้ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และสถานะของแต่ละท้องถิ่น
 ประกอบกิจการทำเหมืองแร่ต่อไป และการเสนอร่างพระราชบัญญัติแร่ฉบับนี้ เป็นการกำหนดบทบัญญัติ
 ในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า ตลอดจนบำรุงรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ตามหลักการแห่งรัฐธรรมนูญแล้ว นอกจากนี้ยังมีข้อพิจารณาอีกว่าสิทธิของชุมชนท้องถิ่นในการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๖ และสิทธิของบุคคลที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๖ ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายที่จะตราขึ้นนั้นจะต้องกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ การใช้สิทธิของบุคคลและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในเรื่องดังกล่าว ส่วนร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทำเหมืองได้ดิน จึงไม่มีกรณีที่เป็นการขัดต่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๖ และมาตรา ๘๖

คณะรัฐมนตรีได้มีความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมแร่โปแตชในประเทศไทย เนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๓๓ อนุมัติและเห็นชอบตามมติและข้อสังเกต คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ เรื่อง โครงการทำเหมืองแร่โปแตชของอาเซียน ให้กระทรวง อุตสาหกรรมจัดตั้งองค์กรผู้ถือหุ้นของฝ่ายไทยเข้าร่วมทุนจัดตั้งบริษัททำเหมืองแร่โปแตชของอาเซียน และให้เริ่มต้นดำเนินการตามโครงการโดยเร็วและต่อเนื่อง โดยให้บริษัททำเหมืองแร่โปแตชของ อาเซียนเข้าดำเนินการในบริเวณที่พื้นที่เขตของโครงการซึ่งเป็นพื้นที่ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม กำหนดเขตสำหรับดำเนินการสำรวจ การทดลอง การศึกษา หรือการวิจัยเกี่ยวกับแร่ ซึ่งออกตาม มาตรา ๖ ทวิ ของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้ในฐานะตัวแทนของกรมทรัพยากรธรณี จนกว่า บริษัทจะได้รับอนุญาตและประทานบัตรในบริเวณโครงการและในชั้นดำเนินการ การดำเนินการสำรวจ พื้นที่แหล่งแร่โปแตชภายใต้โครงการโปแตชของอาเซียนได้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด ปรากฏผลเป็น ที่น่าพอใจว่าในพื้นที่ดังกล่าว มีแร่โปแตชมาก ในเชิงพาณิชย์ที่สามารถรองรับโครงการอุตสาหกรรม ต่อเนื่องในภาคอาเซียนได้ สมควรที่กระทรวงอุตสาหกรรมจะออกประทานบัตรแร่โปแตชต่อไป โดยที่ พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ บัญญัติให้การทำเหมืองแร่จะต้องได้รับอนุญาตประทานบัตรซึ่งพื้นที่ ประทานบัตรบนบกแต่ละแปลงจะมีขอบเขตพื้นที่ไม่เกินสามร้อยไร่ และพื้นที่ประทานบัตรในทะเล มีขอบเขตไม่เกินห้าหมื่นไร่ เว้นแต่กรณีที่รัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีจะกำหนดพื้นที่เขตเหมืองแร่ เกินห้าหมื่นไร่ และพื้นที่ที่ขอประทานบัตรจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดิน นั้นด้วย สำหรับกรณีการทำเหมืองแร่โปแตชภายใต้โครงการโปแตชของอาเซียน เป็นการทำเหมืองแร่ ได้ดินและใช้เนื้อที่เป็นจำนวนมากเกินกว่าสามร้อยไร่ จึงเกินกว่าอำนาจที่รัฐมนตรีมีอยู่ตามพระราชบัญญัติ แร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ จะพิจารณาอนุญาตได้ ดังนั้น เพื่อให้การทำเหมืองแร่โปแตชของอาเซียน สามารถทำ เหมืองได้ดินได้โดยไม่กระทบถึงสิทธิบนพื้นดิน รวมถึงระบบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ เป็นไปตามนโยบายของรัฐตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว และให้การทำเหมืองแร่ชนิดอื่น ๆ ที่มีศักยภาพ

ของแร่ยูล็กจากผิวดินภายใต้โครงสร้างทางธรณีที่ปลอดภัยแก่บุคคลและทรัพย์สินบนผิวดิน จึงเส
 ขอแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ปรากฏเป็นร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
 การเสนอร่างพระราชบัญญัติแร่ฉบับนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้นำเสนอรัฐสภาครั้งแรก เมื่อ
 ๘ กันยายน ๒๕๕๑ โดยมีหลักการกำหนดให้การทำเหมืองใต้ดินมีวิธีการเป็นการเฉพาะที่แตกต่าง
 การทำเหมืองปกติทั่วไป และกำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินมีสิทธิทำเหมืองใต้ดินที่มีความ
 เกินกว่าห้าสิบลเมตร อันเป็นการกระทบเรื่องแดนแห่งกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 ซึ่งในการกำหนดเขตเหมืองแร่ใต้ดินได้กำหนดให้รัฐมนตรีสามารถกำหนดเขตเหมืองแร่ให้แก่ผู้ขอไม่
 รายละเอียดหมื่นไร่ เว้นแต่ในกรณีเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ รัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีจะกำหนด
 เหมืองแร่เกินกว่าห้าหมื่นไร่ก็ได้แต่ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนรา
 ได้ขอให้คณะรัฐมนตรี พิจารณาทบทวนเกี่ยวกับการกำหนดเขตเหมืองแร่ให้เหลือเพียงหนึ่งหมื่น
 เพราะที่กำหนดไว้เดิมเป็นพื้นที่ที่มากเกินไปและจะเป็นการจำกัดสิทธิของผู้อื่นด้วย ต่อมาคณะรัฐมนตรี
 ได้พิจารณาทบทวนและมีมติเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ ให้รัฐมนตรีกำหนดเขตเหมืองแร่ได้ไม่
 หนึ่งหมื่นไร่

ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติแร่ โดยการพิจารณาของรัฐสภาได้พัฒนาหลักการที่สำคัญ
 โดยประสานความคิดเห็นของที่ประชุมของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และอยู่ในหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ
 หลายประการ และโดยที่เรื่องนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมแร่ไปแต่ชในประเทศ
 ตามที่ได้ตกลงกับกลุ่มประเทศอาเซียนหากการใช้บังคับกฎหมายนี้ล่าช้าออกไป จะส่งผลกระทบ
 การพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมดังกล่าวในประเทศ และพันธะที่ประเทศไทยมีต่อประเทศใน
 อาเซียนได้

ในชั้นพิจารณา นายจอน อึ้งภากรณ์ สมาชิกวุฒิสภา นายวสันต์ พานิช กรรมการสิทธิมนุษย
 แห่งชาติ และนายปริญญา นุตาลัย กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่ง
 ช้างเจงทำนองเดียวกันว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติให้ทุกคนเสมอกันในกฎหมายและ
 ความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การกำหนดให้การทำเหมืองแร่ใต้ดินสามารถใช้ประโยชน์
 ที่ดินเกินหนึ่งร้อยเมตร ย่อมเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมแก่เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน ในต่างปร
 ถือว่า แร่เป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของที่ดิน เพียงแต่ต้องไปขออนุญาตจากรัฐเท่านั้น กรณีการทำเหม
 ที่ผ่านมาของประเทศไทยก็ปฏิบัติเช่นนี้มาโดยตลอด โดยเจ้าของที่ดินต้องไปขอประทานบัตร
 ซึ่งผู้อื่นไม่มีสิทธิเข้ามาทำเหมืองในเขตที่ดินของเจ้าของที่ดิน เว้นแต่จะได้ซื้อที่ดินหรือได้รับความยิน
 จากเจ้าของที่ดินเท่านั้น

LIRT

ตามข้อมูลรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของการทำเหมืองแร่ใต้ดินของบริษัทเอกชนรายหนึ่ง ปรากฏว่า การทำเหมืองไปแต่ซทั้งหมดจะทำในระดับที่สามร้อยเมตรขึ้นไปรัฐจึงไม่ควรเอื้อประโยชน์ถึงขนาดออกกฎหมายเพื่อให้บริษัทต้องชดเชยค่าที่ดินให้แก่เจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินอีก ทั้งๆ ที่ประชาชนต้องหวาดกลัวต่อการทรุดตัวของดินที่ตัวเองเป็นเจ้าของอยู่

นายณภดล มัณฑจิตร อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี กระทรวงอุตสาหกรรม ชี้แจงว่า ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... กรณี มาตรา ๘๘/๓ ในหลักการการทำเหมือง จำเป็นที่จะต้องได้รับอนุญาตก่อนถ้าทำผิวดินก็จากเจ้าของที่ดินทุกรายไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือของเอกชน ในกรณีของการทำเหมืองใต้ดิน ซึ่งในแหล่งแร่บางแห่งจำเป็นต้องมีการทำเหมืองใต้ดินเป็นพิเศษ เพื่อหลีกเลี่ยงการกระทบกระเทือนบนผิวดิน เห็นควรจะมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทำเหมืองใต้ดิน จึงได้มีการนำพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ไปแก้ไขในสภา ซึ่งในส่วนที่ลึกกว่าหนึ่งร้อยเมตร ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องแสดงหลักฐานนั้น ได้นำหลักการของพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดหาสังหาริมทรัพย์เพื่อกิจการขนส่งมวลชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ในส่วนที่เกี่ยวกับรถไฟใต้ดินมาพิจารณาด้วยว่า ในกรณีของรถไฟใต้ดินนั้นได้มีการพิจารณาว่า ในระดับที่หนึ่งร้อยเมตร ลึกลงไปจะไม่มีผลกระทบ และเมื่อพิจารณาประกอบกับกฎหมายในต่างประเทศว่าการทำเหมืองใต้ดินในระดับเกินกว่าหนึ่งร้อยเมตร ไม่ต้องมีการขออนุญาต โดยมีเหตุผลหลัก คือ ถ้าขออนุญาตทุกราย แล้วมีรายหนึ่งรายใดบอภัยยังก็ทำให้โครงการนั้นไม่สามารถดำเนินการต่อไป ดังนั้นการกำหนดไว้ที่หนึ่งร้อยเมตร ก็ได้พิจารณาไปตามหลักการ คือ มีความปลอดภัยแล้ว และระดับความลึกเกินกว่าที่คนธรรมดาจะเอื้อประโยชน์หรือใช้ประโยชน์ได้

กรณีมาตรา ๘๘/๓ การออกประทานบัตรก็จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมหลายกรณีในมาตรา ๘๘/๖ และมาตรา ๘๘/๗ จะกำหนดเอาไว้ชัดเจนว่า รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้รับประทานบัตร ที่ได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ฯ จะเข้าไปสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เมื่อทำแล้วก็จะกลับไปให้ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์ต่อด้วยว่า ที่ทำเป็นเช่นนั้นหรือเปล่า คือหลักการของกฎหมายฉบับนี้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน แม้กระทั่งขั้นตอนการทำเหมือง แต่ถ้าผู้ประกอบการทำเหมืองตื้นเกินกว่าที่กำหนดไว้ จะถือว่าผู้ประกอบการละเมิด และยังมีมาตรการกำกับดูแลว่าผู้ประกอบการจะต้องมีการประกัน หลักประกัน ประกันความเสียหาย ประกันความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ทั้งหมดมีด้วยกัน ๔ ขั้นตอน ที่ประชาชนสามารถเข้าไปตรวจสอบได้ แม้กระทั่งเข้าไปดูในเหมืองว่า ผู้ประกอบการได้ดำเนินการเป็นไปอย่างที่กำหนดไว้หรือไม่

ปัญหาที่เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในแร่ หรือทรัพยากรธรรมชาติใต้ดินอื่นเป็นของเจ้าของที่ดินหรือของรัฐ ประเทศไทยไม่ได้ระบุว่าแร่เป็นของรัฐ แต่ผู้ที่ทำเหมืองแร่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่รัฐกำหนด เช่น ต้องเสียค่าภาคหลวง ค่าภาคหลวงนี้เหมือนค่าใช้ทรัพยากรธรรมชาติเสมือนหนึ่งว่าเป็นของรัฐ

เหมือนกัน คือเอาทรัพยากรธรรมชาติของรัฐขึ้นมาใช้นั้นเป็น rental fee ค่าภาคหลวงซึ่งเราใช้ระบบ loyalty system อันนี้ก็เป็นหลักการของประเทศไทย ส่วนใหญ่แล้วประเทศไทย ประเทศในกลุ่มอาเซียน และประเทศกลุ่มพัฒนาทั้งหลายก็ใช้หลักเกณฑ์เหมือนกับที่เราใช้ในปัจจุบัน

เรื่องเทคนิคเรื่องการขุดเจาะ การทำเหมืองแร่โปแตชนั้น วิธีการคือเราต้องเจาะอุโมงค์ลงไป ระดับประมาณ ๑๖๐ - ๑๘๐ เมตร เพื่อเข้าไปหาชั้นแร่ canallite ซึ่งเป็นชั้นโปแตช และวิธีการจะเจาะ stope เหลือเป็นผนัง หรือเหลือเป็นเสาค้ำยันเอาไว้เราเรียกว่า pillar มีหน้าที่ค้ำยันไม่ให้การยุบตัว โดยแตกต่างกับการเจาะน้ำบาดาลซึ่งเจาะอยู่ในระดับตื้น

ในเรื่องค่าความลึกที่ปลอดภัยนั้น ในการทำเหมืองเรากำหนดไว้ที่หนึ่งร้อยเมตร วิธีการพิจารณาค่าความปลอดภัยนี้ องค์ประกอบในการพิจารณาประกอบไปด้วย องค์ประกอบสำคัญหลายๆ องค์ประกอบ องค์ประกอบแรกที่เราให้ความสนใจ ก็คือเรื่องความแข็งแรงของชั้นดิน ชั้นหิน ชั้นแร่ ระดับความของแร่ และที่สำคัญมากที่สุดก็คือรูปแบบการทำเหมืองแร่ ซึ่งการทำเหมืองใต้ดินมีวิธีการทำหลายๆ เช่น วิธีทำเหมืองเอาแร่ออกและเหลือเป็นเสาค้ำยันไว้ข้างล่าง หรือวิธีทำเหมืองเอาแร่ออกแล้วเหลือเป็นผนังยาว เราเรียกว่า Long - wall หรือเรียกว่า Box - Hole ข้อสำคัญอีกอันหนึ่งก็คือเรื่องลักษณะทางธรณีวิทยา ลักษณะทางธรณีวิทยาที่จะบ่งบอกถึงความแข็งแรงถึงชั้นดิน ชั้นหิน

นายแก้วสรร อติโพธิ สมาชิกวุฒิสภาและกรรมการร่วมกันในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ดังกล่าว ชี้แจงว่า ในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายแร่เพื่อให้ประโยชน์กับประชาชนให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิประโยชน์กับประชาชนเดิมที่ ส่วนรามาตรา ๘๘/๓ ที่สิทธิของเจ้าของในเรื่องของกรรมสิทธิ์ลึกลงไประหว่าง ๑ - ๑๐๐ เมตร ถือว่าแห่งกรรมสิทธิ์ไปไม่ถึงจุดที่ลึกกว่าหนึ่งร้อยเมตร ซึ่งประชาชนไม่สามารถจะใช้ประโยชน์ได้ในพื้นที่กว่าหนึ่งร้อยเมตร รวมทั้งในร่างพระราชบัญญัตินี้ยังมีข้อกำหนดอีกหลายมาตราที่ได้มีการมาตรการในการป้องกันการที่จะเกิดความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น พื้นที่ใดในบริเวณใกล้เคียงกับจุดการขุดทรุดก็ให้สันนิษฐานว่าเกิดจากการขุดเหมืองใต้ดิน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้มีการทำประชาพิจารณ์ของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนและการขอประทานบัตร ประชาชนสามารถที่จะขอเอกสารเพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบถึงผลคาดว่าจะเกิดผลกระทบต่อการทำเหมืองใต้ดิน

นายประจัญ เจริญศรี รักษาการแทน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ชี้แจงว่า ทุกประเทศทั่วโลกมีการทำเหมืองใต้ดินมานานแล้วแต่ประเทศไทยยังไม่มีกรออกกฎหมายมาบังคับใช้ สำหรับกระบวนการของน้ำบาดาลนั้น ทุกพื้นที่ของประเทศ

อยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. ๒๕๒๐ ส่วนการทำเหมืองใต้ดินอาจจะมีผลกระทบต่อการใช้ของน้ำบาดาล ในชั้นน้ำที่มีการเจาะอุโมงค์ทำเหมืองแร่ และอาจจะมีผลกระทบต่อของสารพิษหรือสารปนเปื้อนได้ อย่างไรก็ตามหากจะมีการทำเหมืองใต้ดินจะต้องมีการศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจน และถูกต้องตามหลักวิชาการภายใต้การควบคุมของนักวิชาการจากกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ในการตรวจสอบและกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อมิให้มีผลกระทบต่อแหล่งน้ำบาดาลด้วย

กรณีมีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่เพิ่มความเป็นมาตรา ๘๘/๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

ประเด็นที่สอง ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่เพิ่มความเป็นมาตรา ๘๘/๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖ หรือไม่

ตามปัญหาข้อแรกที่ว่า ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่เพิ่มความเป็นมาตรา ๘๘/๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นนี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ บัญญัติว่า “การทำเหมืองใต้ดินผ่านใต้ดินของที่ดินใดที่มีช่องว่าง หากอยู่ในระดับความลึกจากผิวดินไม่เกินหนึ่งร้อยเมตร ผู้ยื่นคำขอประทานบัตรต้องแสดงหลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าผู้ขอจะมีสิทธิทำเหมืองแร่ในเขตที่ดินนั้นได้”

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ บัญญัติรับรองสิทธิของผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นนี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ การเป็นเจ้าของทรัพย์สินย่อมมีสิทธิที่จะใช้ จำหน่าย ได้ดอกผลในทรัพย์สินนั้น รวมทั้งสิทธิติดตามเอาคืนและขัดขวางต่อการเข้าเกี่ยวข้องอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย การเป็นเจ้าของที่ดินย่อมมีสิทธิที่จะใช้สอยได้ทั้งบนที่ดินและใต้พื้นดิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๕ บัญญัติว่า “ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ท่านว่าแดนแห่งกรรมสิทธิ์ที่ดินนั้นกินทั้งเหนือ

พื้นพื้นดินและใต้พื้นดินด้วย” แดนแห่งกรรมสิทธิ์ คือ เขตแดนที่จะใช้สิทธิต่างๆ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๖ นั้นแผ่ไปได้เพียงใด ด้วยผลตามมาตรา ๑๓๓๕ นี้เจ้าของที่ดินจะมีให้ใช้ประโยชน์เหนือหรือใต้พื้นดิน ข้อจำกัดแห่งกฎหมายมีทั้งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๕๒ กฎหมายอื่นเช่น พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. ๒๕๖๕ และพ.ศ. ๒๕๖๕ เท่าที่จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของเจ้าของที่ดินข้างใต้เป็นข้อจำกัดที่ต้องสงวนอำนาจของเจ้าของกรรมสิทธิ์ ส่วนใต้พื้นดินนี้เจ้าของที่ดินชอบที่จะใช้สิทธิได้ภายในบังคับแห่งกฎหมาย แต่การใช้สิทธิเหนือพื้นดินขึ้นไปหรือลึกลงไปใต้พื้นดินเล็กน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้มีกฎหมายกำหนดไว้ให้ชัดเจน แต่ก็พอจะเข้าใจได้ว่าเจ้าของจะสามารถใช้ทรัพย์สินนั้นได้ตามปกติ แต่ส่วนที่ความสามารถของมนุษย์จะใช้ได้ตามปกตินั้นแดนแห่งกรรมสิทธิ์ย่อมเข้าไปไม่ถึง ตามร่างเดิมพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ การทำเหมืองใต้ดินอยู่ในที่ดินของบุคคลหากอยู่ในระดับความลึกจากผิวดิน ไม่เกินห้าสิบเมตร ผู้ยื่นคำขอประทานบัตรไม่ต้องแสดงหลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า ผู้ขอมีสืบทิทำเหมืองแร่ในเขตที่ดินนั้นได้ ซึ่งแสดงว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้พิจารณาก่อนที่จะเสนอร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ แล้วว่า ความเช่นนี้แดนแห่งกรรมสิทธิ์ย่อมเข้าไปไม่ถึง แต่ต่อมาให้มีการแก้ไขให้เพิ่มความลึกลงไปอีกเป็นลึกหนึ่งร้อยเมตรนั้นว่าเป็นระดับความลึกมากจนเห็นได้ว่าเจ้าของไม่อาจเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ แดนแห่งกรรมสิทธิ์จึงเข้าไปไม่ถึงกรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ที่ว่าขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่น ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘ ได้บัญญัติสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ตามปัญหาข้อต่อมาที่ว่า ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่ความเป็น มาตรา ๘๘/๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิหรือพื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และในการคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ

LIRT

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้าน สิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ย่อมได้รับความคุ้มครอง”

ร่างพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๗ บัญญัติว่า “เมื่อรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ได้คืนได้ ได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วย การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแล้ว ให้รัฐมนตรีประมวลข้อมูลต่อไปนี้ เข้าสู่กระบวนการ รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือระเบียบราชการ ที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อประกอบการกำหนดเงื่อนไข อันจำเป็นในประทานบัตรต่อไป

(๑) ข้อมูลโครงการที่ยื่นประกอบคำขอประทานบัตรตามมาตรา ๘๘/๖

(๒) รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมประกอบกับความเห็นของผู้พิจารณารายงาน เมื่อกระบวนการรับฟังความคิดเห็นสิ้นสุดลงและได้รับรายงานจากคณะกรรมการจัดการรับฟังแล้ว ให้รัฐมนตรีพิจารณารายงานนั้นแล้ววินิจฉัยกำหนดเงื่อนไขในประทานบัตรไว้ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

(๑) เงื่อนไขในประทานบัตรต้องครอบคลุมโครงการ อย่างน้อยในทุกรายการตามที่กำหนดไว้ ในประกาศกระทรวงที่ออกประกาศตามมาตรา ๘๘/๖

(๒) ในกรณีที่ปรากฏความแตกต่างของข้อมูลหรือความคิดเห็นในการรับฟังความคิดเห็นที่จัดขึ้น ตามวรรคหนึ่งให้รัฐมนตรีวินิจฉัยให้เป็นที่ยุติ แต่หากพบว่ารายงานหรือข้อมูลในปัญหาใดยังไม่เพียงพอ ต่อการตัดสินใจ หรือการจัดรับฟังไม่ถูกต้องหรือผิดพลาดในสาระสำคัญก็ให้สั่งการแก้ไข แล้วแต่กรณี เพื่อวินิจฉัยให้เป็นที่ยุติต่อไป

(๓) นอกจากคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีตาม (๑) แล้ว เงื่อนไขในประทานบัตรต้องครอบคลุมถึง รายละเอียดในโครงการทั้งหมด ที่ผู้ขอประทานบัตรได้เสนอไว้ในรายงานวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รายงานประกอบคำขอประทานบัตรตามมาตรา ๘๘/๖ และให้รวมถึงเงื่อนไขหรือมาตรการเพิ่มเติมใน รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย”

พิจารณาแล้ว เห็นว่า บุคคลซึ่งรวมกันเป็นท้องถิ่นดั้งเดิมนั้น เป็นจุดเริ่มต้นของชุมชนที่จะ ขยายออกไปเป็นหลายชุมชน เป็นชุมชนใหญ่ เป็นชุมชนเมืองและเป็นประเทศในที่สุดความรู้และ

LIRT

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะคิดและทำให้ชุมชนของคนนั้นเป็นสิ่งดีและมีประโยชน์ ผลประโยชน์ที่ได้จ
 ความคิด และภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้ตกอยู่แต่ท้องถิ่นนั้นเท่านั้นแต่ยังส่งผลถึงชุมชนอื่น หรือสังคม
 อีกด้วย จารีตประเพณี ศิลปะหรือวัฒนธรรมที่ดีของชุมชนและของชาติโดยความหมาย จารีตประเพ
 นี้ คือ นิสัยของสังคม หรือความประพฤติของสังคมที่กระทำซ้ำอยู่บ่อยๆ จนเกิดความเคยชิน โดยเฉ
 เป็นเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรม ซึ่งคนในสังคมถือว่า เป็นสิ่งมีค่าแก่ส่วนรวม ศิลปะ คือ ความมีฝีมือในทางการ
 หรือการแสดงออกซึ่งอารมณ์สะเทือนใจให้เห็นประจักษ์ วัฒนธรรม คือ วิถีหรือดำเนินแห่งชีวิต
 ชุมชนหมู่หนึ่งซึ่งรวมกันในที่หนึ่ง หรือประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ มนุษย์เมื่อรวมกันเป็นพวก เป็นหมู่
 ก็ต้องมีวัฒนธรรมเพื่อความเจริญแห่งความเป็นอยู่ หรือวิถีชีวิตแห่งพวกตน เป็นไปเพื่อความงอก
 ในส่วนตัวและส่วนรวม จารีตประเพณี ศิลปะหรือวัฒนธรรมของชุมชนเป็นสิ่งบอกถึงความเจริญงอก
 แก่ตน หมู่คณะหรือชุมชนของตน จำเป็นต้องให้มีอยู่เพื่อให้เห็นความแตกต่าง หลากหลาย และความ
 ที่สืบต่ออย่างไม่ขาดตอน นอกจากจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมแล้ว ทรัพย์
 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ก็มีความสำคัญต่อชุมชน ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าวย่อมทราบถึงวิ
 ที่จัดการกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน รัฐธรรมนูญมองเห็นความสำ
 ของบุคคล ซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ จึงได้บัญญัติให้สิทธิอนุ
 หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่นและของ
 ตลอดจนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ
 สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ปัจจุบันสิทธิของชุมชนตามที่ก
 มาข้างต้นยังไม่มีกฎหมายบัญญัติในเรื่องนี้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง เป็นสิทธิของบุ
 แต่ละคนที่อยู่ในชุมชนที่จะมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนและรัฐ ในการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์
 ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณ
 สิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติ และต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตราย
 สุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่สิทธิดังกล่าวนี้ จะต้อง
 ไปตามที่กฎหมายบัญญัติสำหรับกรณีตามร่างพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา
 ในส่วนที่เพิ่มความเป็นมาตรา ๘๘/๗ แห่งพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นเรื่องระ
 การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ได้ดิน เมื่อได้รับความเห็น
 ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้รัฐมนตรีประมวลข้อมูลเข้ากระบวน
 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายหรือระเบียบราชการที่เกี่ยว
 เพื่อประกอบการกำหนดเงื่อนไขอันจำเป็นในประทานบัตร เป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดวิธีการดำเนิน

LIRT

ก่อนที่จะพิจารณาออกประธานบัตร ไม่ได้เกี่ยวกับสิทธิของชุมชนที่จะอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ฯ หรือสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมด้วยรัฐหรือชุมชน ในการเข้าถึงและให้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง แต่อย่างใด และสิทธิตามรัฐธรรมนูญทั้งสองมาตราดังกล่าว ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติ กรณีตามร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่ เพิ่มความเป็นมาตรา ๘๘/๗ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ จะพิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสองต่อไป

ผู้ร้องโต้แย้งว่า ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๔ ในส่วนที่เพิ่มความเป็น มาตรา ๘๘/๗ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ระบุให้รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ได้ดิน จะต้องได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมก่อน ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังกล่าวย่อหมายถึงความถึงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ได้กำหนดให้รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมผ่านหน่วยงานต่างๆ ตามมาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ กล่าวคือ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการ ผู้ชำนาญการ ซึ่งแล้วแต่ว่าเป็นโครงการประเภทใด แล้วแต่กรณี แต่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง ได้บัญญัติว่า “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้รับการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้าน สิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว...” ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ หน่วยงานต่างๆ ไม่มีองค์ประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัติแร่ ฯ มาตรา ๘๘/๗ ยังระบุอีกว่าการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียจะเริ่มต้นขึ้นภายหลังจากการจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ได้ดินเสร็จสิ้นแล้ว แต่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖ ได้กำหนดให้บุคคลโดยทั่วไปและบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม มีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน จึงเห็นได้ว่ารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอ ประทานบัตรทำเหมืองแร่ได้ดินขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่น

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง บัญญัติว่า โครงการใดหรือกิจการใดที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้นเสียก่อน รวมทั้งให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบก่อนที่จะดำเนินการดังกล่าว แต่ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ สำหรับร่างพระราชบัญญัติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๕ ในส่วนที่เพิ่มความเป็น มาตรา ๘๘/๗ แห่งพระราชบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นบทกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการออกประทานบัตรไว้ว่า ผู้ขอประทานบัตรจะต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยรายงานดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานต่างๆ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีจึงประมวลข้อมูลโครงการที่ยื่นประกอบคำขอประทานบัตรและรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบความเห็นของผู้พิจารณาเข้าสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือระเบียบราชการที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ซึ่งการให้ความเห็นของผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมนั้น จะดีเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด แต่ปัจจุบันยังมีได้มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการให้ความเห็นของผู้แทนองค์การเอกชนและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวแต่อย่างไร คงมีเพียงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ดังนั้น เมื่อร่างพระราชบัญญัติแรม ๙ มาตรา ๘๘/๗ บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ว่าเมื่อกระบวนการรับฟังความคิดเห็นสิ้นสุดและได้รับรายงานจากคณะกรรมการจัดการรับฟังแล้ว รัฐมนตรีจึงจะวินิจฉัยกำหนดเงื่อนไขและกำหนดหลักเกณฑ์ในการออกประทานบัตรต่อไป ก็เป็นการบัญญัติหลักเกณฑ์เพื่อประโยชน์ของรัฐและชุมชนตามที่เห็นสมควร จึงสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่า

๑. ร่างพระราชบัญญัติแรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๕ ในส่วนที่เพิ่มความเป็น มาตรา ๘๘ แห่งพระราชบัญญัติแรม พ.ศ. ๒๕๑๐ ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘
๒. ร่างพระราชบัญญัติแรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๑๕ ในส่วนที่เพิ่มความเป็น มาตรา ๘๘/๗ แห่งพระราชบัญญัติแรม พ.ศ. ๒๕๑๐ ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา และมาตรา ๕๖

นายอูระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

LIRT